

ผลการวิจัย

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอรายงานผลการวิจัย โดยการเสนอรายละเอียดจะเริ่มตั้งแต่ การเข้าสู่สถานการณ์ที่ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูล และกระทำการกิจกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล การนำข้อมูลมาวิเคราะห์เน้นประเด็นที่เสนอเป็นปัญหาการวิจัยในบทที่ 1 ตามที่เสนอไว้เป็นประพจน์หลัก ซึ่งเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการ การเข้าสู่อาชีพผู้ค้ายาเสพติดประเด็นต่างๆ ที่เป็นปัจจัยตั้งและปัจจัยหลักในการเข้าสู่ชีพดังกล่าว รวมถึงการทำการค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน ลำดับขั้นตอนของการนำเสนอจะเป็นไปในลักษณะของช่วงเวลา กล่าวคือช่วงก่อนที่จะเข้าสู่อาชีพผู้ค้ายาเสพติดกับช่วงของกระบวนการค้ายาเสพติด ซึ่งจะเกี่ยวกับกลวิธีในการทำการค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน

การเข้าสู่สถานการณ์

การเข้าสู่สถานการณ์ในภาคสนาม ครั้งที่ 1

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เข้าสู่สถานการณ์ 3 ระยะ ด้วยกัน ดังนี้ เริ่มตั้งแต่ก่อนที่ผู้วิจัยจะเขียนเค้าโครงการวิจัย เกิดขึ้นเมื่อผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลด้านเอกสารเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และเพื่อสำรวจข้อมูลภาคสนามมาประกอบ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นว่าสามารถทำงานวิจัยต่อไปได้

การเข้าสู่สถานการณ์ในภาคสนาม ครั้งที่ 2

การเข้าสู่สถานการณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยเริ่มจากการขออนุญาตเป็นการส่วนตัวจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง (รท. 101) เฉพาะผู้ต้องขังคดีจำหน่ายยาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน และศาลได้ตัดสินเป็นนักโทษคดีเด็ดขาดแล้ว ปรากฏว่ามีอยู่จำนวนมาก แต่เนื่องจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร นั้น มีอำนาจการควบคุมได้ไม่เกิน 15 ปี ตามระเบียบพระราชบัญญัติกรมราชทัณฑ์ดังนั้น เมื่อศาลตัดสินโทษมาเกิน 15 ปี จะมีการย้ายผู้ต้องขังไปคุมขังที่เรือนจำกลางคลองเปรม หรือ เรือนจำกลางบางขวางต่อไป ผู้วิจัยจึงคัดผู้ต้องขังที่เข้าข่ายในส่วนนี้ออกไปเพื่อมิให้

เสี่ยงต่อการเก็บข้อมูลที่ไม่สามารถทำได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อมีการย้ายเรือนจำของผู้ต้องขัง และได้กำหนดกรอบของการวิจัย โดยจะศึกษาผู้ต้องขังที่ศาลตัดสินโทษเด็ดขาดในคดีจำหน่ายยาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน โดยกำหนดโทษไม่เกิน 15 ปี เท่านั้น ปรากฏว่าได้เข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าว 102 คน จึงได้ทำการศึกษาจากทะเบียนประวัติผู้ต้องขังในส่วนของบันทึกการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อดูพฤติกรรมการกระทำผิด และบันทึกข้อมูลจากแบบฟอร์มการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ซึ่งมีการบอกรายละเอียดประวัติทางสังคมครบถ้วน สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยและประวัติการกระทำผิดไว้โดยใช้เวลาศึกษาส่วนนี้ 3 วัน มีการจดบันทึก และทำรหัส (Code) ไว้เป็นการเฉพาะได้ชื่อผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมกระทำผิดที่น่าสนใจ เช่น การมีคู่คดี วิธีการจำหน่าย สถานที่ถูกจับกุมไว้ 75 คน และส่วนใหญ่ อายุ 25 - 35 ปี นำมาตั้งเป็นข้อสมมติฐานเบื้องต้นว่า การจำหน่ายยาเสพติดประเภทแอมเฟตามีนเกิดขึ้นเป็นกระบวนการ ตลอดจนประวัติทางสังคม ครบถ้วน สิ่งแวดล้อม ที่อยู่อาศัย มาประกอบถึงสาเหตุการกระทำผิด

หลังจากได้ข้อมูลส่วนนี้ ผู้วิจัยได้ทำการขออนุญาตผู้บัญชาการเรือนจำและผู้บังคับแดนยาเสพติดเป็นการส่วนตัว เพื่อขอเข้าเรือนจำทำการเก็บข้อมูลเบื้องต้นเป็นเวลา 30 วัน ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดี วันแรกของการเข้าไปเก็บข้อมูลในเรือนจำ ปรากฏว่าผู้วิจัยไม่สามารถได้ข้อมูลเลย เนื่องจากความต้อยประสบการณ์ของผู้วิจัย นั่นคือ เมื่อผู้วิจัยไปถึงแดนยาเสพติดก็ได้ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่แดนให้เรียกตัวผู้ต้องขังมาสัมภาษณ์จำนวน 5 คน โดยใช้ห้องทำงานของเจ้าหน้าที่แดนเป็นสถานที่สัมภาษณ์ และเรียกชื่อผู้ต้องขังเข้าไปสัมภาษณ์ในห้องครั้งละ 1 คน ปรากฏว่าเวลาผ่านไป 20 นาทีของการสัมภาษณ์คนแรก ผู้ต้องขังหรือผู้ให้ข้อมูลหลักมีอาการเครียดอย่างสังเกตเห็นได้ชัด บนใบหน้าของผู้ให้ข้อมูลหลักมีเม็ดเหงื่อปรากฏเต็มใบหน้า หายใจแรง และหันมองเจ้าหน้าที่แดนที่อยู่สังเกตการณ์ตลอดเวลาและจะตอบคำถามของผู้วิจัยเพียงไม่กี่คำ ผมไม่ทราบ ผมถูกตำรวจยึดข้อหา นอกจากนี้จะถามผู้วิจัยบ่อยครั้งถึงผลการตอบคำถามต่างๆ ที่ก่อนทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็ตาม ดังนั้นจึงหยุดการสัมภาษณ์ชั่วคราวและสร้างบรรยากาศในการพูดคุย โดยชวนพูดคุยในเรื่องทั่วไป ไปแต่เมื่อวกกลับมาสัมภาษณ์ใหม่ ผู้ให้ข้อมูลหลักก็ยังไม่ตอบคำถามและจะตอบคำถามของผู้วิจัยเป็นประโยคเดิม "ผมไม่ทราบครับ" นอกจากนี้ยังสังเกตเห็นว่า สีหน้าของผู้ให้ข้อมูลหลักเริ่มคิ้วขมวดนั่งตัวตรง นั่งเฉยอีกครึ่ง และนานๆ ถึงจะมีการขยับตัวด้วยอาการ แสดงความอึดอัดในการตอบคำถาม และพูดคุยกับผู้วิจัย ดังนั้นจึงตัดสินใจหยุดการสัมภาษณ์และ

ชวนพูดคุยเรื่องทั่วไปอีกครั้งพร้อมกับชี้แจงวัตถุประสงค์ถึงการเก็บข้อมูล และการขอความร่วมมือโดยความสมัครใจ ถ้ามีการเก็บข้อมูลในครั้งต่อไป ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แสดงอาการลดความเครียดลง เริ่มสบตากับผู้วิจัยและบอกกับผู้วิจัยว่า "ผมขอกลับไปคิดดูก่อน" ผู้วิจัยจึงกล่าวขอบคุณ และให้ผู้ให้ข้อมูลหลักกลับไปได้

ในส่วนของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เหลือ และคอยอยู่นอกห้องที่ทำการสัมภาษณ์ อีก 4 คน ผู้วิจัยสังเกตอาการพบว่ามีลักษณะบ่งบอกถึงความเครียดเช่นกัน เช่น การนั่งตัวตรง ก้มหน้านั่งเงิบ จึงให้ทั้ง 4 คน เข้ามาในห้องพร้อมกันและกล่าวทักทายอย่างเป็นกันเอง รวมถึงชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการมาพบและขอความร่วมมือโดยความสมัครใจในการขอเก็บข้อมูล ซึ่งจะให้กลับไปคิดดูก่อนและจะกลับมาพบอีกครั้งในวันต่อไป

ในวันที่สองของการเข้าสู่สถานการณ์ ผู้วิจัยได้ให้เจ้าหน้าที่แดนตามตัวผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 5 คน มาพบอีกครั้ง โดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ครั้งละ 1 คน และมีเจ้าหน้าที่แดนมาสังเกตการณ์ตลอดเวลาเช่นเดิม เมื่อเริ่มการสัมภาษณ์ผู้วิจัยกล่าวทักทาย และถามถึงความสมัครใจในการตอบคำถาม พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล และให้สัญญาในการรักษาความลับปรากฏว่าผู้ให้ข้อมูลหลัก ตอบคำถามแต่ยังมีอาการหวาดระแวง และแสดงอาการเครียดเพิ่มขึ้น เช่น พูดคุยได้ตอบกับผู้วิจัยน้อยลง พูดเสียงเบาลง เม็ดเหงื่อปรากฏบนใบหน้ามากขึ้น หน้าเริ่มแดงและหันหน้ามองเจ้าหน้าที่แดนผู้ควบคุมบ่อยครั้ง ผู้วิจัยจึงตัดสินใจหยุดการสัมภาษณ์ชั่วคราว ชักชวนพูดคุยเรื่องทั่วไปโดยการตั้งเป็นประเด็น เช่น เรื่องข่าวประจำวัน กีฬาฟุตบอล ละครทีวีและชักชวนให้เจ้าหน้าที่แดน¹ เข้ามาร่วมวงสนทนาด้วย จนผู้ให้ข้อมูลหลักมีอาการคลายเครียดลง แต่เมื่อวกกลับมาสัมภาษณ์อีกครั้งปรากฏว่า เมื่อสัมภาษณ์ได้ 2 - 3 ประเด็น เช่น การให้เล่าเรื่องการไปรับของ แหล่งของ จะกลับมามีอาการเครียดอีกครั้ง และหันมองหน้าเจ้าหน้าที่แดนอีกครั้ง ผู้วิจัยจึงหยุดการสัมภาษณ์ และขอความอนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่แดนให้ออกนอกห้อง เจ้าหน้าที่แดนมีอาการไม่ใคร่พอใจผู้วิจัยมากนัก เนื่องจากเป็นห่วงความปลอดภัย ผู้วิจัยจึงอธิบายถึงวิธีการเก็บข้อมูลกับเจ้าหน้าที่แดนและการแสดงท่าทีการพูดคุยของผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลหลักถึงความเชื่อใจไว้วางใจว่าจะไม่มีเหตุการณ์ร้ายแรงเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่แดนจึงยอมออกนอกห้อง ผู้วิจัยจึงเริ่มสัมภาษณ์ใหม่จึงได้รับความร่วมมือในการตอบคำถาม ในบางประเด็นของ

¹เจ้าหน้าที่แดน หมายถึง เจ้าหน้าที่ประจำแดนยาเสพติด ซึ่งได้รับมอบหมายหน้าที่จากผู้บังคับแดนมาดูแลความปลอดภัยให้กับผู้วิจัย

คำถามเกี่ยวกับครอบครัว ผู้วิจัยจะแก้สถานการณ์โดยการปลอมใจ และชวนพูดคุยออกนอกเรื่อง แล้วค่อยวกกลับเข้าประเด็นสัมภาษณ์อีกครั้ง และได้ใช้วิธีนี้ทั้ง 4 คนที่เหลือ ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลในบางส่วนในวันนั้น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และตรวจสอบกับข้อมูลที่ได้จากทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง พร้อมกับการปรับปรุงประเด็นการสัมภาษณ์ วิธีการสัมภาษณ์ ตลอดจนการคิดแก้ปัญหาสถานการณ์ ที่อาจเกิดขึ้นเฉพาะหน้าในแต่ละวัน และได้ทำการสัมภาษณ์จนครบทั้ง 75 คน ใช้เวลา 16 วัน

ปรากฏว่า เมื่อผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบและจัดหมวดหมู่ ก็พบว่า ข้อมูลส่วนหนึ่งของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ตอบคำถามเมื่อนำไปตรวจสอบกับทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง เช่น สถานที่เกิดเหตุ พฤติกรรมการกระทำผิด สถานะทางครอบครัว หรือ แม้แต่จำนวนปีที่ศาลตัดสิน กำหนดโทษ ไม่ตรงกัน และเมื่อย้อนกลับไปสัมภาษณ์อีกครั้ง ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนยังคงตอบคำถามและให้ข้อมูลเช่นเดิมแต่บางคนก็เปลี่ยนไป เมื่อนำมาตรวจสอบกับทะเบียนประวัติผู้ต้องขังรวมถึงข้อมูลคำถามที่ได้ในครั้งแรกก็ไม่ตรงกัน และผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนก็ไม่ยอมออกมาพบอีก โดยการฝากข้อความกับเจ้าหน้าที่แดนถึงผู้วิจัยว่าเขาไม่สบาย มีอาการป่วยและไม่อยากพบ ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถละเมิดสิทธิส่วนตัวได้ จึงต้องตัดผู้ให้ข้อมูลหลักในส่วนนี้ออกไป และคงเหลือผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีข้อมูลตรงกัน เมื่อนำมาตรวจสอบกับทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง รวมถึงการตอบคำถามในครั้งที่ 2 และมีความสมัครใจจริงๆ ที่จะให้ความร่วมมือในการวิจัย จำนวน 20 คน

การเข้าสู่สถานการณ์ในภาคสนาม ครั้งที่ 3

เริ่มขึ้นหลังจากที่ผู้วิจัยได้เสนอเค้าโครงวิทยานิพนธ์ ต่อคณะกรรมการบัณฑิตคณะมนุษยศาสตร์เรียบร้อยแล้ว โดยได้มีการกำหนดถึงวิธีการให้ได้ข้อมูลมา 2 วิธี นั่นคือการสัมภาษณ์ (Interview) และการจัดกลุ่มสนทนา (Group Discussion) ซึ่งผู้วิจัยจะเสนอขั้นตอนของการเข้าสู่สถานการณ์ตามลำดับต่อไปนี้

การเข้าสู่สถานการณ์ช่วงการสัมภาษณ์

การเข้าสู่สถานการณ์ ครั้งที่ 2 ไม่มีความลำบากใจมากนัก เนื่องจากมีความคุ้นเคยเป็นอย่างดีทั้งเจ้าหน้าที่แดนยาเสพติด และผู้ต้องขังที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 20 คน ผู้วิจัยได้ทำการขออนุญาตเป็นการส่วนตัวอีกครั้งต่อผู้บัญชาการเรือนจำ หัวหน้าฝ่ายควบคุม และ

ผู้บังคับแดนยาเสพติด เพื่อขอเข้าไปพบผู้ให้ข้อมูลหลักก่อนที่จะดำเนินการเก็บข้อมูลจริง ทั้งนี้เพื่อต้องการสอบถามความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูลหลักนั่นเอง ปรากฏว่าผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 20 คน ยืนยันยืนยันให้ความร่วมมือโดยสมัครใจ ผู้วิจัยจึงทำหนังสือขออนุญาตจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อเข้าแดนยาเสพติดอย่างเป็นทางการ เป็นเวลา 30 วัน โดยได้รับอนุญาตให้เข้าไปสัมภาษณ์ได้ในช่วงเวลา 08.00 - 12.00 น. ในแต่ละวันเท่านั้น

วิธีการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยก็จะทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก วันละ 1 คน และทุกครั้งก่อนทำการสัมภาษณ์จะชี้แจงวัตถุประสงค์ ของการเก็บข้อมูลให้ทราบรวมถึงการให้คำมั่นสัญญาต่อผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการเก็บความลับในเรื่องชื่อตัวผู้ให้ข้อมูลและข้อมูลที่จะทำให้ตัวผู้ให้ข้อมูลมีอันตราย

เมื่อเริ่มการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เริ่มทำการสัมภาษณ์ในวันที่ 3 หลังจากได้จัดทำหนังสือขออนุญาตเรียบร้อยแล้ว โดยใช้ห้องทำงานของเจ้าหน้าที่แดนยาเสพติดเป็นห้องสัมภาษณ์ และมีเจ้าหน้าที่แดนเข้ามาสังเกตการณ์ด้วย 1 คน เหมือนเช่นครั้งก่อน แม้ว่าจะพยายามอธิบายให้ผู้บังคับแดนยาเสพติดให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูล และวิธีให้ได้มาซึ่งข้อมูลของผู้วิจัยแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่เป็นผลเนื่องจากมีความเป็นห่วงในเรื่องความปลอดภัยของผู้วิจัยนั่นเอง ดังนั้นเมื่อเริ่มเข้าสู่การสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1 ถึงแม้ว่าผู้วิจัยจะเริ่มต้นด้วยการทักทายและชวนพูดคุยในเรื่องทั่วๆ ไป เพื่อสร้างบรรยากาศและเพื่อให้เกิดความเป็นกันเอง แต่ผู้ให้ข้อมูลหลักก็ยังมีอาการเครียด ในการที่จะตอบคำถามของผู้วิจัยอย่างสังเกตเห็นได้ชัด เช่น การพูดคุยโต้ตอบกับผู้วิจัยเริ่มลดน้อยลงเรื่อยๆ เม็ดเหงื่อบนใบหน้าปรากฏมากขึ้น เริ่มนั่งก้มหน้าและหลบมองเจ้าหน้าที่แดนบ่อยครั้ง ทำให้ผู้วิจัยหยุดการถามตามประเด็น และพูดคุยในเรื่องทั่วๆ ไปอีกครั้ง เช่น เรื่องกีฬาฟุตบอลข่าวและละครทีวี โดยชักชวนให้เจ้าหน้าที่แดนร่วมวงสนทนาด้วยประมาณ 5 นาที

เมื่อบรรยากาศภายในห้องเริ่มลดความตึงเครียดลง ผู้วิจัยจึงได้พูดคุยขอรับกับเจ้าหน้าที่แดนเป็นการส่วนตัวให้ออกนอกห้องรวมถึงการแสดงออกโดยการพูดให้เจ้าหน้าที่และผู้ให้ข้อมูลหลักเชื่อถึงความบริสุทธิ์ใจ จนเจ้าหน้าที่แดนยินยอมออกนอกห้องผู้วิจัยจึงเริ่มด้วยการสร้างบรรยากาศการสัมภาษณ์ใหม่ โดยการชักชวนพูดคุยเรื่องทั่วๆ ไป แล้วค่อยๆ วกกลับเข้าสู่ประเด็นคำถาม ในบางประเด็นคำถามที่ไม่สามารถถามได้โดยตรงผู้วิจัยจะแก้ปัญหาโดยการถามหลบเลี่ยง เช่น การให้เล่าเรื่องเพื่อนสนิทหรือบางครั้งผู้วิจัยจะตั้งประเด็นตามข่าวทีวี เช่น เรื่องวิธีการของตำรวจในการจับผู้ค้ายาเสพติดได้ แล้วจึงค่อยชักนำเข้าสู่ตัวผู้ให้ข้อมูลหลักทำให้ผู้วิจัยสามารถได้ประเด็นคำถามในที่สุด

แต่ในบางครั้งบางประเด็นคำถามที่โยงไปสู่เรื่องครอบครัว ผู้วิจัยจะสังเกตพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักบางราย มักจะมีอาการเครียดทุกครั้ง เช่น การเจ็บขริม ฟุดน้อย การบ่น พิมพ์กับตัวเอง ตาเริ่มแดงขึ้นหรือบางครั้งมีคำสบถหลุดจากปาก เช่น อีเหี้ย อีสัตว์ ผู้วิจัยก็จะพูดคุยในลักษณะปลอบโยนและพยายามแก้สถานการณ์ โดยการสร้างบรรยากาศใหม่ หรือโดยการยกหลักคำสอนของพุทธศาสนาเข้ามาแทรก เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักได้คิดและลดความเครียดที่เกิดขึ้นในขณะนั้นลง เช่น หลักคำสอนที่ว่า "ศาสนาพุทธสอนไว้ว่า คนเราเกิดมาเพื่อชดใช้กรรม ผมก็มีกรรม คุณก็มีกรรม ไม่มีใครที่มีชีวิตอยู่โดยมีความสุขตลอดชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย ดังนั้นคุณควรทำใจให้สงบ เมื่อจิตใจคุณสงบ คุณก็จะสบาย ไม่ต้องไปวิตกกังวล การที่คุณเข้ามาอยู่ในคุกนี้ก็ให้คิดไว้ว่า เข้ามาชดใช้กรรม เมื่อชดใช้กรรมหมด คุณก็จะได้ปล่อยออกไป" เมื่อคลายความเครียดลงจึงค่อยๆ นำเข้าสู่ประเด็นคำถามอีกครั้ง ทำให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ

ในบางประเด็นคำถามซึ่งได้ถามผ่านมาแล้ว เมื่อเกิดความไม่แน่ใจผู้วิจัยจะวกกลับมาถามใหม่ โดยใช้วิธีการพูดคุยในเรื่องทั่วๆ ไปก่อน หรือบางครั้งก็จะวกกลับไปถามประเด็นเดิมในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก กำลังเล่าเรื่องที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกับประเด็นคำถามที่ผ่านมาเป็นต้น

ก่อนจบการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยก็จะชักนำผู้ให้ข้อมูลหลักพูดคุยในเรื่องทั่วๆ ไป เพื่อผ่อนคลายความเครียดที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มการสัมภาษณ์และพูดคุยยืนยันให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเกิดความมั่นใจในเรื่องการรักษาความลับ รวมถึงการขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไป รวมถึงการจัดกลุ่มสนทนา

เมื่อจบการสัมภาษณ์ในแต่ละวัน ในบางประเด็นคำถามที่ไม่ตรงกันหรือเกิดความไม่แน่ใจ กับข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับจากการสัมภาษณ์ในการเข้าสู่สถานการณ์ครั้งแรก หรือกับทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง ผู้วิจัยก็จะทำเครื่องหมายพิเศษเป็นดอกจัน (*) เอาไว้เพื่อจะได้กลับไปถามใหม่อีกครั้งหลังจากผู้วิจัยได้สัมภาษณ์หมดทั้ง 20 คนแล้ว และเพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วย รวมถึงการคิดหาวิธีการพูดคุย จูงใจ และแก้ไขสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าในระหว่างการสัมภาษณ์ในวันต่อๆ ไปด้วย เช่น การอ่านหนังสือกีฬาและติดตามผลการแข่งขันกีฬาแต่ละประเภท เช่น ฟุตบอล มวย ที่มีการถ่ายทอดทางโทรทัศน์ในแต่ละวัน การติดตามข่าวสารทุกชนิดทั้งทางหนังสือพิมพ์ และทางโทรทัศน์ รวมทั้งหนังสือวารสารต่างๆ เช่น วารสารตกลา วารสารปิ่น และวารสารรถยนต์ เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลไว้ชักชวนและร่วมสนทนาในเรื่องที่ผู้ให้ข้อมูลหลักสนใจได้

การสัมภาษณ์ของผู้วิจัยในวันต่อมาก็ยังใช้วิธีการเช่นเดิม เจ้าหน้าที่แดนยังคงมาสังเกตการณ์ แต่จะคอยอยู่ด้านนอกห้องทำให้บรรยากาศในการสัมภาษณ์เป็นกันเองมากขึ้น และในแต่ละวันทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้วิธีการเทคนิคใหม่ๆ การแก้ปัญหาและเหตุการณ์เฉพาะหน้าระหว่างสัมภาษณ์ สามารถควบคุม และสร้างบรรยากาศในการพูดคุยให้เป็นธรรมชาติมากขึ้น จนผู้ให้ข้อมูลหลักกล้าเปิดเผยข้อมูล และบางคนก็มีการปรับทุกข์ระบายความรู้สึกในเรื่องครอบครัว เพื่อนหรือแม้แต่ความรู้สึกอึดอัด การเป็นทุกข์จากการถูกคุมขัง การสัมภาษณ์ของผู้วิจัยต้องหยุดช่วงกลางเมื่อสัมภาษณ์มาถึงคนที่ 19 เนื่องจาก น.ช. กฤต (นามสมมุติ) ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 19 เกิดอาการป่วยอย่างกระทันหันในตอนกลางคืน เมื่อผู้วิจัยมาถึงแดนยาเสพติดในตอนเช้าเจ้าหน้าที่แดนได้เล่าให้ฟังว่า "เมื่อคืนประมาณเที่ยงคืน ได้ยินเสียงเสมียนแดนซึ่งเป็นผู้ต้องขังส่งเสียงเอะอะโวยวายและร้องเรียกเจ้าหน้าที่ เมื่อขึ้นไปดูปรากฏว่า น.ช.กฤต กำลังมีอาการชักจิ้งไขกฤญแจเรือนนอนนำตัวไปส่งสถานพยาบาล และตอนนั้นนอนรักษาตัวอยู่ในสถานพยาบาล

ผู้วิจัยจึงออกจากแดนยาเสพติดและตามไปเยี่ยม น.ช.กฤต¹ ที่สถานพยาบาล ในขณะที่ผู้วิจัยไปเยี่ยมนั้น น.ช.กฤต กำลังนอนหลับอยู่จึงไม่ได้พูดคุย แต่ได้สอบถามอาการจากหมอนที่ดูอยู่และทราบว่าอาการไม่สู้ดีนัก เนื่องจากได้รับเชื้อไวรัสลงตับ และมีเชื้อวัณโรค ซึ่งเป็นอาการเบื้องต้นของโรคมุมิคุ้มกันบกพร่องหรือโรคเอดส์ ซึ่งอาจจะเกิดจาก น.ช.กฤต เคยเสพยามาก่อนและอาจจะมีการใช้เข็มร่วมกับคนอื่น หรืออาจใช้สิ่งของร่วมกับผู้ที่เป็นโรคนี้ ผู้วิจัยจึงกล่าวขอบคุณและลาหมอลับและไม่ได้กลับเข้าแดนยาเสพติดอีก เนื่องจากขณะนั้นเป็นเวลา 10.00 น. แล้ว เช้าวันรุ่งขึ้นผู้วิจัยได้เดินทางเข้าเรือนจำ และมุ่งตรงไปยังสถานพยาบาลเพื่อเยี่ยม น.ช.กฤต ก่อนที่จะเข้าไปในแดนยาเสพติดโดยตัดสินใจที่จะทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 20 ก่อน และกลับมาสัมภาษณ์ น.ช.กฤต อีกครั้งเมื่ออาการดีขึ้น แต่ปรากฏว่าไม่ได้พบ น.ช.กฤต แต่ได้รับข่าวร้ายจากหมอเวรวันนั้นว่า น.ช.กฤต ได้ถึงแก่กรรมเมื่อคืน โดยก่อนตายมีอาการชักอยู่หลายครั้ง มีน้ำออกจากทวารหนักทางปาก และกำลังรอรถปอเต๊กตึ้งมารับศพออกไปชันสูตรที่โรงพยาบาลตำรวจถึงสาเหตุการตายต่อไป ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลหลักจึงเหลือเพียง 19 คน ผู้วิจัยจึงได้เข้าแดนยาเสพติด และสัมภาษณ์คนสุดท้ายเสร็จในวันนั้น

¹ น.ช. หมายถึง คำย่อมาจากคำว่า "นักโทษชาย" และเป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกนำหน้าชื่อปกป้องถึงสถานะขณะที่ได้รับการต้องโทษอยู่ภายในเรือนจำ เช่น น.ช.กฤต เป็นต้น

เมื่อได้รับข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบ วิเคราะห์ และพยายามแยกออกเป็นประเด็นหัวข้อหลักๆ รวมถึงปะติดปะต่อเรื่องราว ใช้เวลาในช่วงนี้ 3 วัน โดยไม่ได้เข้าเรียนจำและแดนยาเสพติด ในส่วนของข้อมูลที่ผู้วิจัยไม่แน่ใจ อันเกิดจากความไม่ตรงกันของข้อมูล เมื่อได้ตรวจสอบจากทะเบียนประวัติ หรือจากการเข้าสู่สถานการณครั้งที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำเครื่องหมายพิเศษดอกจัน (*) ไว้ข้างหน้า ประเด็น และหน้าชื่อผู้ให้ข้อมูลหลักนั้นก็ได้นำประเด็นคำถามดังกล่าวกลับไปดำเนินการถามใหม่โดยเริ่มเข้าสู่แดนยาเสพติดอีกครั้งในวันที่ 4

การกลับมาถามผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็นที่ผู้วิจัยยังสงสัย และเพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลไปพร้อมๆ กันนั้น ปรากฏว่าผู้วิจัยได้พบกับปัญหาในส่วนของตัวผู้ให้ข้อมูลหลัก นั่นคือ ผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 ราย เปลี่ยนใจที่จะไม่ให้ข้อมูลอีก แม้ว่าผู้วิจัยพยายามชี้แจง วัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูล รวมถึงการยืนยันในการรักษาความลับของข้อมูลที่ได้ก็ตาม เมื่อถามถึงเหตุของการเปลี่ยนใจ จึงได้รับการอธิบายเป็นกรณีเฉพาะรายของผู้ให้ข้อมูลหลักดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1

น.ช.วสันต์ (นามสมมุติ) "ผมขอโทษครับผมคงพูดอะไรไม่ได้อีก เมื่อวานญาติผมมาเยี่ยม ผมเล่าให้เขาฟัง เขาเตือนผมว่าอย่าหาเรื่องอีก ตอนนี้อย่างนอกก็อยู่กันอย่างมีความสุขพอแล้ว ถ้าเกิดอะไรขึ้นมาใครจะรับผิดชอบ ผมเสียใจครับ"

ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 2

น.ช.เอก (นามสมมุติ) "ผมขอไม่พูดอีกครับหัวหน้า เมื่อวานเพื่อนจากแดน 3 (แดนคดีอุกฉกรรจ์) มันมาส่งข่าวว่าเพื่อนมันเข้ามาอีกคน ให้อ้อมนื้ออยู่ข้างนอกเป็นมือปืน ถ้ามันรู้ว่าผมอยู่ในนี้แล้วเที่ยวไปบอกข้อมูล ถ้าปล่อยไปผมก็อยู่ลำบาก ผมขอโทษนะครับ"

ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 3

น.ช.แสวง (นามสมมุติ) "ผมคงให้ข้อมูลอีกไม่ได้แล้วครับ ผมกลัวเพราะว่าข้างในนี้ผมไม่รู้ว่าใครเป็นใครบ้าง ถ้ามีใครสักคนหนึ่งอยู่ในสายงานเดียวกับผมและบังเอิญที่เขาอาจจะเข้ามาอยู่ในที่เดียวกับผม เมื่อเห็นว่าผมมานั่งคุยกับพี่ เล่าเรื่องต่างๆ ให้พี่ฟัง ผมคงจะอยู่ไม่ได้แม้ในคุกก็ตาม"

ดังนั้น จึงเหลือผู้ให้ข้อมูลหลักเพียง 16 ราย ผู้วิจัยจึงได้ตัดสินใจ ดำเนินการขอพบผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคน โดยไปขอพบวันละ 2 คน และเข้าไปในห้องเพื่อพูดคุยกับผู้วิจัยครั้งละ 1 คน ภายใต้บรรยากาศที่เป็นกันเอง และมีความคุ้นเคยต่อกัน แต่จะใช้เวลายืดหยุ่นออกไปในแต่ละคน เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในครั้งแรก และการถามยืนยันถึงความสมัครใจในการให้ข้อมูลและความร่วมมือ เมื่อมีการจัดกลุ่มสนทนาในครั้งต่อไปด้วย ปรากฏว่า ได้รับการยืนยันถึงความสมัครใจในการให้ข้อมูลหลักทั้ง 16 คน เป็นอย่างดี ผู้วิจัยได้รับข้อมูลและสามารถนำมาวิเคราะห์สรุปเป็นประเด็นหลักเพื่อใช้ในการดำเนินการจัดกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง

การเข้าสู่สถานการณ์ช่วงการจัดกลุ่มสนทนา (Group Discussion)

การจัดกลุ่มสนทนาเกิดขึ้นหลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ในช่วงของการสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งใช้เวลาทั้งหมด จำนวน 5 วัน พร้อมทั้งได้วางแผนในการเก็บข้อมูลในช่วงการจัดกลุ่ม ไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. นำข้อมูลในช่วงสัมภาษณ์ มาจัดเป็นประเด็นหลักและการตั้งคำถามภายใต้ประเด็นหลัก เพื่อหารูปแบบและวิธีการค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน รวมถึงเป็นการตรวจสอบข้อมูลของแต่ละคนที่ได้ในช่วงการสัมภาษณ์ไปพร้อมกันด้วย

2. แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 16 คน ได้เป็น 3 กลุ่ม ประกอบไปด้วยกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิก 7 คน จำนวน 1 กลุ่ม กลุ่มที่มีสมาชิก 5 คน จำนวน 1 กลุ่มและกลุ่มที่มีสมาชิก 4 คน จำนวน 1 กลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มดังนี้

- 2.1 ประวัติทางสังคมและสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยคล้ายกัน เช่น กลุ่มที่อยู่ในแหล่งชุมชนแออัด กลุ่มที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด, สถานภาพของบุคคล, การประกอบอาชีพ เป็นต้น

- 2.2 พฤติกรรมการกระทำผิดคล้ายคลึงกัน เช่น การเข้าสู่กระบวนการ วิธีการติดต่อซื้อขายยา เป็นต้น

- 2.3 จำนวนแอมเฟตามีนที่ถูกจับกุมได้มีปริมาณใกล้เคียงกัน เช่น ยาแอมเฟตามีน จำนวนหลักสิบ ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกิน 8 ปี และยาแอมเฟตามีนจำนวนหลักร้อย ศาลพิพากษาลงโทษไม่เกิน 10 ปี เป็นต้น

3. นำกลุ่มที่ได้มาเขียนหมายเลขลงฉลาก จำนวน 3 ชิ้น เพื่อจัดลำดับของการจัดกลุ่มก่อนหลัง ปรากฏว่าจับได้ตามลำดับของการจัดกลุ่มก่อนหลังดังนี้ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิก 4 คน กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิก 7 คน และกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิก 5 คน

หลังจากได้เตรียมการวางแผนในการทำงานเรียบร้อยแล้ว ในวันที่ 6 ผู้วิจัยได้เดินทางเข้าแดนยาเสพติดอีกครั้ง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดกลุ่มให้ผู้บังคับบัญชาแดนยาเสพติดได้รับทราบ และขออนุญาตเป็นส่วนตัวในเรื่องของการเปิดตัวผู้ต้องขังหรือผู้ให้ข้อมูลหลัก มายังหอประชุมของเรือนจำในแต่ละวัน ก่อนที่จะทำหนังสืออย่างเป็นทางการอีกครั้ง รวมถึงการขอความอนุเคราะห์ในเรื่องสถานที่และอุปกรณ์ในการจัดกลุ่มได้แก่ แก้วน้ำจากฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดี ในวันรุ่งขึ้นผู้วิจัยได้เดินทางไปรอผู้ให้ข้อมูลหลัก ณ หอประชุมเรือนจำ ซึ่งได้มีการจัดเก้าอี้เป็นรูปวงกลม สำหรับดำเนินการจัดกลุ่มไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ออกจากแดนยาเสพติดมายังหอประชุมในเวลา 09.00 น. เนื่องจากต้องเช็คยอดจำนวนผู้ต้องขังภายในแดน และตรวจสอบรายชื่อก่อนออกนอกแดน โดยมีเจ้าหน้าที่แดนควบคุมมาด้วย 1 คน เมื่อผู้ให้ข้อมูลหลักนั่งเป็นรูปวงกลมเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงเริ่มดำเนินการกลุ่ม

การดำเนินการจัดกลุ่ม ครั้งที่ 1

กลุ่มที่ 1 มีจำนวนสมาชิก 4 คน เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2543 ณ หอประชุมเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเอง และได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. กล่าวทักทายผู้ให้ข้อมูลหลัก พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดกลุ่ม และการรักษาความลับเรื่องข้อมูลที่ได้ รวมถึงการขออนุญาตจดบันทึกข้อมูล
2. ให้ผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนแนะนำตัว
3. ดำเนินการกลุ่มตามประเด็นคำถามภายใต้ประเด็นหลักที่ตั้งไว้

เมื่อดำเนินการกลุ่มได้ประมาณ 10 นาที ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนจะรู้สึกอึดอัด และมีอาการเครียด พุดน้อย และหลบสายตาผู้วิจัย ทำให้ต้องใช้วิธีเรียกชื่อ และชี้ให้ตอบ และแม้จะตอบ ก็จะได้ประเด็นมากนัก เช่นจะตอบว่า "มันเหมือนกับที่ผมให้สัมภาษณ์นั่นแหละครับ" ผู้วิจัยจึงหยุดการถามตามประเด็น และนำผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนพูดคุยในเรื่องต่างๆ ไป เช่น ข้าวประจำวัน ละครทิวี ผลการแข่งขัน

ฟุตบอล รวมไปถึงประเด็นการตายของ น.ช.กฤต และการเปิดโอกาสให้แต่ละคนระบายความรู้สึกต่างๆ ที่อยากระบายให้คนอื่นได้รับรู้โดยผู้วิจัยให้แต่ละคนตกลงสัญญาว่าจะรักษาเป็นความลับต่อกันปรากฏว่า แต่ละคนแสดงความคิดเห็นกันอย่างเต็มที่ความตึงเครียดภายในกลุ่มเริ่มลดลง และมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันมากขึ้น เริ่มมีรอยยิ้มและคุยโต้ตอบระหว่างกันผู้วิจัยจึงค่อยๆ วกกลับเข้าสู่ประเด็นคำถามใหม่ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักตอบคำถามตอบโต้กับผู้วิจัย และระหว่างสมาชิกมากขึ้น ทำให้สามารถได้ข้อมูลตามประเด็นที่ตั้งไว้เมื่อจบการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ให้ผู้ให้ข้อมูลหลักอ่านบันทึกข้อมูลและผู้วิจัยจดบันทึกไว้อีกครั้ง ในบางประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นว่ายังมีข้อมูลที่ไม่ชัดเจนหรือครบถ้วน ก็ให้ช่วยเสริมคำตอบตามประเด็นหลักนั้นให้จนได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลักในการให้ความร่วมมือ และยืนยัน เพื่อให้เกิดความมั่นใจเรื่องการรักษาความลับอีกครั้ง ก่อนจบการจัดกลุ่มครั้งที่ 1

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อ่านตรวจสอบกับข้อมูลในช่วงของการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ตามประเด็นหลักรวมถึงรูปแบบ และกลวิธีการค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน พร้อมกันวางแผนในการเก็บข้อมูล การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการจัดกลุ่มครั้งต่อไป

การดำเนินการจัดกลุ่ม ครั้งที่ 2

กลุ่มที่ 2 ซึ่งมีสมาชิกจำนวน 7 คน เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2543 ณ หอประชุมเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร

ในการจัดกลุ่มครั้งที่ 2 นี้ ผู้วิจัยมีประสบการณ์มากขึ้น และเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลได้ง่ายดังนั้น ก่อนการดำเนินการกลุ่มนั้นคือ หลังจากการกล่าวทักทาย ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดกลุ่ม และให้แต่ละคนแนะนำตัวเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงนำเอากิจกรรม การผ่อนคลายความตึงเครียดทางร่างกาย ตามหลักของโยคะ และหลักมนุษยสัมพันธ์มาใช้จุดประสงค์ก็เพื่อเป็นการละลายพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคน ให้มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน กล้าคิด กล้าพูด ระบายความรู้สึก และเปิดเผยความลับต่อกัน ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลตามที่ต้องการ ในการทำกิจกรรมดังกล่าวจะได้อธิบายเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมการผ่อนคลายความตึงเครียดทางร่างกายตามหลักโยคะ

ผู้วิจัย "สวัสดีครับ เป็นอย่างไรบ้างครับเช้านี้ เมื่อคืนนอนหลับกันเต็มอิ่มหรือเปล่า

เอาละเรามาผ่อนคลายความตึงเครียดกันหน่อยดีไหมครับ ดูหน้าตาแล้วบางคนยังยุ่งเหยิงคิ้วขมวด แทบจะติดกันอยู่แล้วนะ พวกคุณรู้หรือเปล่าครับว่ามันจะทำให้เรา

แก่เร็ววนะ ร่างกายก็ไม่สดชื่น กระปรี้กระเปล่า อืดอาด ทำอะไรก็ไม่คล่องแคล่วว่องไว ไท
ลองยื่นแขนทั้งสองข้างมาข้างหน้าหน่อยสิครับ ขึ้นต่อไป เอามือขวาดึงปลายมือซ้ายเข้าหา
ลำตัว พร้อมกับหายใจเข้าลึกๆ นะ หายใจเข้าช้าๆ นะครับ ให้รู้สึกว่หน้าท้องไปติดกระดูก
สันหลัง แล้วค่อยๆ ผ่อนลมหายใจ โลง้ใหม่ครับ ถ้าคุณฝึกบ่อยๆ จะทำให้เลือดลมไหลเวียน
ดีขึ้นนะ ลองอีกครั้งซิครับ คราวนี้ทำสัก 30 ครั้ง

เอาละครับทำต่อไป ยื่นแขนทั้งสองข้างออกไปข้างหน้า ยื่นให้ตึงๆ นะครับ เอา
มือข้างขวามาบีบที่ต้นคอ แล้วนวด นวดลงไปเรื่อยๆ ลงไปที่หัวไหล่ ไปที่แขน ลงไปเรื่อยๆ
ถึงข้อศอก ถึงปลายนิ้ว นวดนิ้วมือที่ละนิ้ว เปลี่ยนข้างบ้างครับ เอามือซ้ายมาบีบต้นคอ
นวดลงไปเรื่อยๆ ลงไปที่ไหล่ขวาลงไปที่แขน และปลายนิ้วที่ละนิ้ว เป็นอย่างไรบ้างครับ
หายใจค่อยๆ หายปวดหรือเปล่าครับ ต้องทำอย่างต่อเนื่องจากท่าแรกนะเวลาเอาไปฝึก ทำสัก
3-4 ครั้ง ลองดูใหม่สิครับ ที่นี้ทำต่อไปปลายนิ้วมือทั้ง 2 ข้างจับที่หน้าผากครับ ให้นิ้ว
โป่งอยู่ที่ขมับทั้ง 2 ข้าง จากนั้นก็นวดเบาๆ 2-3 ครั้ง ปลายนิ้วมือที่จับอยู่ที่หน้าผากก็กดลง
ไปเบาๆ เลยขึ้นไปถึงหัว กลางกระหม่อม ลงไปที่ต้นคอ ลองทำท่านี้สัก 3 ครั้งสิครับ

เป็นอย่างไรบ้างรู้สึกตาสว่าง ตัวเบาขึ้นหรือเปล่าครับ จากนั้นทำต่อไป เอาปลาย
นิ้วมือทั้งสองข้างจับระหว่างคิ้วนะครับ แล้วกดลงไปเบาๆ ดึงขึ้นไปทีหน้าผาก แล้วลูบลงไป
แก้ม ปลายนิ้วมือทั้งสองข้างมาจดกันที่ปลายคาง เป็นโง่บ้าง คิ้วหายขมวดหรือยังครับ
ทดลองทำสัก 3 ครั้งสิครับ

หายใจปวดเมื่อยหรือยัง หน้าตาสดใสขึ้นแล้วใช่ไหมครับ เริ่มมีรอยยิ้มแล้ว แสดงว่า
สดชื่นขึ้น

ทำต่อไปลองลุกขึ้นยืนสิครับ เอามือทั้งสองข้างท้าวสะเอวแล้วแยกปลายเท้าด้านใด
ด้านหนึ่งออกประมาณ 45 องศา เอามือข้างที่เท้าแยกกลับไปตามหน้าขา พร้อมๆ กับย่อเข้า
ลงช้าๆ แล้วค่อยๆ ยกเท้าขึ้น ทำสัก 10 ครั้งสิครับ ลองทำที่ละข้างนะครับทำนี้จะทำให้หายใจ
ปวดสะเอวได้ดีครับ

ทำต่อไปเอามือท้าวสะเอวทั้ง 2 ข้าง แล้วค่อยๆ แยกปลายเท้าออก ย่อเข้าทั้งสอง
ข้างลงช้าๆ ค้างเอาไว้นะครับ แล้วนับ 1-10 ครั้ง นับช้าๆ นะครับ แล้วค่อยๆ ดึงเขาขึ้นช้าๆ
ลองทำสัก 5 ครั้งนะครับ จะได้หายใจปวดสะเอว

เป็นอย่างไรบ้างครับ รู้สึกดีขึ้นหรือยังครับ รู้สึกกระฉับกระเฉงขึ้นมาหรือเปล่า
ครับ ต้องทำทุกท่าอย่างต่อเนื่องนะครับทำทุกวันทำให้กินข้าวได้ นอนหลับ เป็นภูมิคุ้มกัน
โรคได้อย่างดี พวกคุณอยู่ข้างในนี้ต้องดูแลสุขภาพตัวเองให้มากๆ ถ้าปล่อยย้ให้ร่างกาย

ทรุดโทรม ก็จะทำให้เจ็บป่วยได้ง่าย เรามาลองทำด้วยกันนะครับ ทำต่อเนื่องตั้งแต่ท่าแรก อีกครั้งครับ

หลังจากการทำกิจกรรมที่ 1 เสร็จแล้ว ผู้วิจัยก็ได้ดำเนินการทำกิจกรรมที่ 2 ต่อเนื่องดังนี้

กิจกรรมที่ 2 หลักมนุษยสัมพันธ์ ประกอบด้วยกิจกรรม 2 อย่างดังนี้

1. กิจกรรมการเปิดใจ

เป็นกิจกรรมการถามคำถามโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้แต่ละคนรู้จักตัวตนเองที่แท้จริงของตัวเองว่าเป็นอย่างไร และรู้จักผู้อื่นว่าเป็นคนอย่างไร รวมถึงเป็นการเปิดใจยอมรับผู้อื่น (ผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้วิจัย) ทำให้มีความกล้าที่จะแสดงออกร่วมกับกลุ่ม ก่อนที่จะเริ่มทำกิจกรรม ผู้วิจัยได้แจกอุปกรณ์เป็นกระดาษ A4 คนละ 1 แผ่น ดินสอคนละ 1 แท่ง จากนั้นก็เริ่มกิจกรรมดังนี้

ผู้วิจัย "หลังจากที่พวกเราหายปวดเมื่อย ร่างกายตื่นตัวกระฉับกระเฉงแล้ว ทีนี้เรามาทำความรู้จักกันหน่อยดีไหมครับ แต่ก่อนที่เราจะรู้จักคนอื่น ว่าคนอื่นเป็นอย่างไร เรามาทำความรู้จักตัวเองกันก่อนดีไหมครับ พวกคุณรู้จักตัวเองหรือเปล่าครับ รู้ว่าตัวเองเป็นอย่างไร เรามาทำกิจกรรมรู้จักตัวเองกันหน่อยดีไหมครับ เดี่ยวผมจะถามคำถาม แล้วให้พวกคุณตอบลงในกระดาษที่แจกให้ ตั้งใจฟังคำถามนะครับ

ข้อที่ 1 ถ้าคุณเห็นสัตว์ตัวหนึ่งอยู่ในที่โล่ง คุณอยากเห็นสัตว์ตัวนั้นเป็นสัตว์ชนิดใด

ข้อที่ 2 เมื่อคุณเห็นสัตว์ตัวที่ 1 แล้วมีสัตว์อีกตัวหนึ่งยืนอยู่ในที่โล่งเช่นกัน คุณอยากเห็นสัตว์อีกตัวเป็นสัตว์ชนิดใด

ข้อที่ 3 คุณเดินไปเรื่อยๆ จนพบบ้านหลังหนึ่งตั้งอยู่กลางป่าคุณอยากเห็นบ้านหลังนั้นมีประตูอยู่ในลักษณะใด ดังต่อไปนี้

3.1 ประตูปิดสนิท

3.2 ประตูเปิดแง้มๆ ไว้

3.3 ประตูเปิดกว้าง

ข้อที่ 4 เมื่อคุณเข้าไปข้างในบ้าน พบว่าเครื่องตีที่ตั้งอยู่บนโต๊ะ คุณอยากให้เป็นเครื่องตีชนิดใด

ข้อที่ 5 เมื่อเดินผ่านบ้านไปอีก ไปเจอแม่น้ำสายหนึ่งคุณจะหาทางข้ามแม่น้ำสายนี้ไปโดยวิธีใด

เมื่อผู้ให้ข้อมูลหลักตอบคำถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยก็จะอธิบายคำตอบในแต่ละข้อ ปรากฏว่าผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่จะตอบ สัตว์ที่เห็นว่าเป็นเสือ สิงโต ช้าง ไทโนเสาร์ มังกร เป็นต้น ในคำถามข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้อธิบายว่า สัตว์ที่ตอบในข้อที่ 1 นั้น เป็นสัตว์ที่แทนตัวตนที่แท้จริงของตัวเอง และคำตอบที่ได้บอกว่าส่วนใหญ่ของผู้ตอบอยากจะเป็นสัตว์ใหญ่นั้นก็เป็นการแสดงถึงความเป็นผู้มีอำนาจ มีพลังในตัวเองพร้อมที่จะทำอะไรก็ได้

ส่วนในคำถามข้อที่ 2 มีการตอบหลากหลายชนิดกันไป เช่น แมว กวาง สุนัข นั้นก็หมายความว่า พวกเขาอยากคบกับคนที่ด้อยกว่าตัวเอง แต่ถ้าตอบว่าเป็นสัตว์ใหญ่ เช่น เต็มก็จะสะท้อนให้เห็นว่าพวกเขาต้องการคบหาคนที่เสมอเท่าเทียมกับตน คำถามในข้อที่ 3 แสดงถึงจิตใจของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนในการเปิดรับผู้อื่นเข้ามาเป็นเพื่อน นั่นก็คือ ถ้าตอบว่าประตูปิดสนิทนั้นแสดงว่าเขาไม่ต้องการคบหาใคร ก็ต้องปรับปรุงตัวเอง เนื่องจากว่าคนเราจะอยู่คนเดียวในโลกไม่ได้ ต้องมีเพื่อนและการที่เราอยู่ในคุกก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดที่เราจะต้องมีเพื่อนเพราะเพื่อนสามารถรับฟังเราได้ เมื่อเราอยากระบายความทุกข์ เพื่อนสามารถช่วยเราได้ยามเมื่อเราเดือดร้อน ซึ่งคำตอบข้อนี้ไม่มีผู้ให้ข้อมูลหลักคนใดตอบ ถ้าตอบว่าประตูเปิดแง้มๆ ไว้ก็แสดงว่าคุณเป็นคนเลือกคบเพื่อน ใครที่จะเข้าไปเป็นเพื่อนกับคุณ เขาคงนั้นต้องใช้เวลาในการคบหา กว่า你会ยอมรับเขาเป็นเพื่อน ซึ่งมีคนตอบถึง 5 คน และถ้าตอบว่าประตูเปิดกว้าง แสดงว่าคุณเป็นคนคบเพื่อนง่าย คุณเป็นเพื่อนกับคนทุกคน ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลหลักตอบจำนวน 2 คน

ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่า หลังจากอธิบายคำตอบในข้อนี้เสร็จ ผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนเริ่มพูดคุยต่อกันหน้าตาขี้นยิ้มและเริ่มมีบรรยากาศเป็นกันเองต่อกันมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้อธิบายคำตอบข้อที่ 4 ต่อ ซึ่งเป็นการแสดงถึงบุคลิกลักษณะของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร ปรากฏว่ามีการตอบที่หลากหลายชนิดของเครื่องดื่ม เช่น เหล้าเบียร์ ไวน์ นม น้ำเปล่า เป็นต้น จึงได้อธิบายว่า ถ้าตอบว่าเป็นเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ เป็นต้น ก็แสดงถึงลักษณะเป็นคนที่มีจิตใจเบกบาน ไร้เรง สนุกสนาน สามารถเข้ากับคนอื่นได้ง่าย แต่ถ้าตอบว่าเป็นเครื่องดื่มประเภทนม เช่น นมสด นมเปรี้ยว เป็นต้น ก็จะแสดงว่าคุณเป็นคนที่จิตใจห่วงใยต่อตัวเอง และผู้อื่น อยู่เป็นนิจ และถ้าตอบว่าเป็นน้ำเปล่า แสดงว่าคุณเป็นคนที่จิตใจกว้างขวาง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม กลโกง แต่ต้องระวังตัวเองในการคบหาสมาคมกับคนอื่นบ้าง เพราะจะถูกหลอกได้ง่าย

ส่วนคำถามในข้อที่ 5 นั้นจะเป็นการแสดงถึงลักษณะของการคิด และการตัดสินใจ เมื่อเผชิญปัญหาของแต่ละคน ซึ่งข้อนี้ปรากฏว่า มีผู้ตอบว่าเดินลุยน้ำไป จำนวน 3 คน ตอบว่ากระโดดข้ามแม่น้ำ 1 คน ตอบว่าใช้เรือข้ามแม่น้ำ จำนวน 2 คน และตอบว่าใช้ไม้ทำสะพานข้ามไป จำนวน 1 คน จึงได้อธิบายว่า ถ้าตอบว่าเดินลุยแม่น้ำไป แสดงว่าเป็นคนกล้าเผชิญหน้ากับปัญหา แต่ไม่ถึงกับเป็นคนกล้าได้กล้าเสีย ยังมีการคิดและเผชิญปัญหาอย่างมีเหตุผล ถ้าตอบว่ากระโดดข้ามแม่น้ำ แสดงว่าคุณเป็นคนชอบความเสี่ยง กล้าได้กล้าเสียมาก เมื่อเจอปัญหาอุปสรรค ก็จะกระโดดเข้าไปซึ่งจะต้องระมัดระวังในการตัดสินใจของตัวเองให้มาก เพราะอาจจะเจ็บตัวได้ง่ายๆ แต่ถ้าตอบว่าใช้เรือหรือแพในการข้ามแม่น้ำ แสดงว่าคุณเป็นคนที่ไม่ชอบทำอะไรที่เสี่ยงมากนัก ชีวิตคุณดำเนินไปเรื่อยๆ แบบสบายๆ และถ้าตอบว่าใช้ไม้มาทำสะพานข้ามแม่น้ำ แสดงว่าคุณเป็นคนที่มีความรอบคอบมาก มีเหตุผลมากจนถึงขั้นเฉื่อยชา หรือชักช้าในการทำงาน ในการตัดสินใจเมื่อเผชิญกับปัญหา

เมื่อได้รู้ถึงตัวตนที่แท้จริง และตัวตนของผู้อื่นตามกิจกรรมที่ 1 แล้ว ผู้วิจัยได้นำสู่การทำกิจกรรมที่ 2 โดยต่อเนื่องดังนี้

2. กิจกรรมรวมใจ

กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์ให้แต่ละคนฝึกทำงานเป็นทีม (Team Work) เป็นการละลายพฤติกรรมของแต่ละบุคคลให้เข้ากับบุคคลอื่นได้ หลังจากผ่านกิจกรรม กายเปิดใจข้างต้นมาแล้ว ซึ่งมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

ก่อนการทำกิจกรรม ผู้วิจัยได้แจกอุปกรณ์เป็นกระดาษขนาด A4 ซึ่งมีการเขียนตัวเลขไว้อย่างคละกัน ตั้งแต่หมายเลข 1-100 ให้คนละ 1 แผ่น พร้อมดินสอคนละ 1 แท่ง โดยการให้แต่ละคนหา และขีดโยงตัวเลข โดยให้เริ่มตั้งแต่หมายเลข 100 ขีดโยงถอยหลังไปจนถึงหมายเลข 1 กำหนดเวลาให้ทำกิจกรรม 5 นาที ผลปรากฏว่าไม่มีผู้ให้ข้อมูลหลักคนใดสามารถทำได้ หลังจากนั้นได้ให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมกลุ่มกันเป็น 2 กลุ่ม ตามความสมัครใจของการเลือกสมาชิกกลุ่ม ได้กลุ่มที่มีสมาชิกจำนวน 3 คน 1 กลุ่ม และกลุ่มที่มีสมาชิกจำนวน 4 คน 1 กลุ่ม จากนั้นผู้วิจัยได้แจกกระดาษที่มีการเขียนตัวเลขคละกัน ตั้งแต่หมายเลข 1-100 ให้กลุ่มละ 1 แผ่น และกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมไว้ 5 นาที เช่นเดิม เมื่อผู้วิจัยบอกเริ่มทำ ได้สังเกตพฤติกรรมของกลุ่มทั้ง 2 พบว่าสมาชิกทั้ง 2 กลุ่มต่างกระตือรือร้นช่วยกันหาตัวเลขอย่างสนุกสนานและผลปรากฏว่า กลุ่มที่มีสมาชิก 4 คนสามารถทำได้เสร็จก่อนภายในเวลา 3 นาที หลังจากนั้นผู้วิจัยได้อธิบาย สรุปหลักของการทำ

งานร่วมกัน การเปิดใจในการรับเพื่อน เพื่อจะได้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

เมื่อผู้วิจัยได้ทำกิจกรรมเพื่อละลายพฤติกรรมเสร็จสิ้นลงได้สังเกตเห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก แต่ละคนมีท่าทางยิ้มแย้มแจ่มใส บรรยากาศภายในกลุ่มมีความเป็นกันเองมากขึ้น มีการพูดคุยต่อกัน จึงได้นำเข้าสู่ประเด็นคำถาม ปรากฏว่าผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนมีการแย่งกันพูด กล้าแสดงความคิดเห็นและกล้าที่จะระบายความรู้สึก เช่น ปัญหาที่ได้รับจากการอยู่ในแดน ปัญหาที่ต้องทำงานให้เสร็จในระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่แดนกำหนด ปัญหาเรื่องครอบครัว และเมื่อสมาชิกคนหนึ่งคนใดมีอาการเครียด เพื่อนสมาชิกก็จะช่วยกันปลอบช่วยกันพูดจนหายเครียด ซึ่งสามารถช่วยผู้วิจัยแก้ปัญหาเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้มาก และได้ให้มีการเรียงลำดับการพูด เพื่อแก้ปัญหาในการแย่งกันพูด จนไม่สามารถได้ข้อมูลตามที่ต้องการ โดยการให้เรียงลำดับการพูดจากซ้ายมือของผู้วิจัย จนได้ข้อมูลครบถ้วนตามประเด็น ก่อนจบการทำกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยได้ให้ผู้ให้ข้อมูลหลักอ่านอีกครั้งเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูล ปรากฏว่าได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ผู้วิจัยได้กล่าวคำขอบคุณในการให้ความร่วมมือ และการให้คำมั่นสัญญาในการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลอีกครั้ง

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการดำเนินการกลุ่มในครั้งที่ 2 มาตรวจสอบข้อมูลกับทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง รวมไปถึงข้อมูลในช่วงสัมภาษณ์และนำมาวิเคราะห์ ตีความ ปรับปรุงข้อมูล และคำถามในประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม รวมไปถึงการวางแผนในการเก็บข้อมูลในการทำกลุ่มครั้งที่ 3 ต่อไป เนื่องจากในช่วงที่ผู้วิจัยทำกิจกรรมกลุ่มในครั้งที่ 2 เพื่อละลายพฤติกรรมแต่ละคนให้เข้ากับกลุ่มและลดความเครียดลงนั้น ได้พบปัญหาที่เกิดจากตัวผู้วิจัยเองนั่นคือ การนำเสนอที่น่าเสียดาย การพูด ยังไม่สามารถดึงความสนใจให้ผู้ให้ข้อมูลหลักสนใจได้มากนักและบางช่วงของเนื้อหากิจกรรมมีความยาว และนานเกินไป ทำให้เกิดความขาดช่วงและลดความน่าสนใจลง ซึ่งสังเกตเห็นว่าในช่วงดังกล่าวผู้ให้ข้อมูลหลักจะหันมองสมาชิกกลุ่มคนอื่นๆ และบางครั้งก็มองออกไปข้างนอกกลุ่ม และไม่สบตาผู้วิจัย ดังนั้นจึงต้องปรับปรุง และลดทอนคำพูดให้สั้นลง และทำกิจกรรมให้ต่อเนื่องมากที่สุด จึงได้เขียนคำพูดเป็นประเด็นหลักๆ ขึ้นมาก่อน แล้วนำไปฝึกซ้อมกับกระจกเงา โดยพยายามให้เป็นธรรมชาติมากที่สุด จนกระทั่งเกิดความมั่นใจ และมีความพร้อมในการดำเนินการกลุ่มในครั้งที่ 3

การดำเนินการจัดกลุ่ม ครั้งที่ 3

กลุ่มที่ 3 ประกอบไปด้วยสมาชิกกลุ่ม จำนวน 5 คน และเป็นกลุ่มสุดท้ายที่ได้จัดอันดับไว้ ในวันที่ 27 มิถุนายน 2543

ผู้วิจัยได้เข้าไปรอผู้ให้ข้อมูลหลัก ณ หอประชุมเรือนจำเหมือนเช่น 2 วันที่ผ่านมาของการดำเนินการกลุ่ม เก้าอี้ซึ่งเป็นอุปกรณ์ของการทำกลุ่ม ได้ถูกจัดวางไว้เป็นรูปวงกลมเช่นเดิม ผู้ให้ข้อมูลหลักออกจากแดนยาเสพติด และเดินทางมาถึงหอประชุมในเวลา 09.15 น. เนื่องจากจะต้องทำการตรวจสอบยอดจำนวนผู้ต้องขังภายในแดน การตรวจสอบจำนวนผู้ต้องขังออกนอกแดน และรอเจ้าหน้าที่ที่ควบคุมตัวมาส่งทำให้การดำเนินการกลุ่มวันนี้ต้องล่าช้า

เมื่อผู้ให้ข้อมูลหลักนั่งเป็นรูปวงกลมเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการกลุ่มตามลำดับของกิจกรรมละลายพฤติกรรม ซึ่งก็ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากแต่ละช่วงของแต่ละกิจกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถดึงความสนใจได้เป็นอย่างดี และตัวผู้ให้ข้อมูลหลักเองก็มีความชื่นชอบในการทำกิจกรรม ตลอดเวลาของการดำเนินการสังเกตพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนแสดงอาการยิ้มแย้มแจ่มใสพูดคุยระหว่างกันตลอดเวลา เมื่อจบการทำกิจกรรมผู้วิจัยจึงได้นำเข้าสู่ประเด็นคำถามปรากฏว่า ได้รับความร่วมมือและผู้ให้ข้อมูลหลักได้อาสาผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการกลุ่มโดยผู้วิจัยเป็นผู้ตั้งประเด็นคำถาม สมาชิกกลุ่มจะช่วยเหลือแลกเปลี่ยนซักถาม และตอบคำถามในบางประเด็น คำถามซึ่งต่อเนื่องไปถึงเรื่องที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความไม่สบายใจหรือมีความเครียดเกิดขึ้น เช่น เรื่องปัญหาครอบครัว เพื่อนาสมาชิกในกลุ่มก็จะช่วยกันปลอบและผลัดเปลี่ยนกันระบายความทุกข์ใจ การบอกกล่าวถึงปัญหาที่ได้รับและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่อกัน จนลดความเครียดลงผู้วิจัยจะหยุดตั้งประเด็นคำถาม แต่จะนำผู้ให้ข้อมูลหลักกลับไปทำกิจกรรม การผ่อนคลายความตึงเครียดทางร่างกายตามหลักโยคะอีกครั้ง ดังนี้

ผู้วิจัย "เอาละครับ เรามาหยุดกันซักนิดนึง พวกเรารู้สึกว่าจะเครียดกันแล้ว ลองนั่งตัวตรงๆ ชิดรับสุดลมหายใจเข้าลึกๆ ครับ แล้วยื่นแขนทั้งสองออกมาข้างหน้า ให้ตึงๆ นะครับ เอามือข้างขวาจับปลายนิ้วข้างซ้ายแล้วดึงเข้าหาลำตัวพร้อมๆ กับหายใจเข้าช้าๆ ลึกๆ จากนั้นค่อยปล่อยลมหายใจออกช้าๆ ทำอีกครั้งครับ เปลี่ยนข้างบ้างแล้วดึงเข้าพร้อมกับหายใจเข้าช้าๆ ลึกๆ ให้รู้สึกว่หน้าท้องยุบไปถึงกระดูกสันหลังนะครับ แล้วค่อยผ่อนลมหายใจออกเป็นอย่างไรบ้างครับ รู้สึกว่าดีขึ้นหรือเปล่า"

เมื่อจบกิจกรรมแล้วผู้วิจัยจึงได้นำเข้าสู่ประเด็นหลักอีกครั้งและได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูลจนครบประเด็นคำถามที่ตั้งไว้ ก่อนจบการทำกลุ่ม ผู้วิจัยได้ให้ผู้ให้ข้อมูลหลักอ่านการจดบันทึกอีกครั้ง และได้รับการบอกกล่าวข้อมูลเพิ่มเติมจนครบถ้วนสมบูรณ์ จึงกล่าวขอบคุณในการให้ความร่วมมือและการยืนยันในการรักษาความลับของข้อมูลก่อนจบการทำกลุ่ม

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้นำมาตรวจสอบความถูกต้อง กับทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์อีกครั้ง ก่อนนำมาวิเคราะห์ตีความ และรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้นำมาเขียนเป็นรายงานวิจัยซึ่งจะนำเสนอเป็นลำดับขั้นตอนของการเข้าสู่กระบวนการค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีนไว้ดังต่อไปนี้

การเข้าสู่อาชีพผู้ค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน

ก่อนที่จะเข้าสู่อาชีพผู้ค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มหนึ่ง 9 คน ได้แก่ ชาย นิด โกว์ ศักดิ์ เล็ก ยอด ตู๋ นิด ชัย และกบ มีอาชีพเป็นของตัวเองชีวิตประจำวันก็เป็นปกติเหมือนบุคคลทั่วไป หากแต่การเข้ามาทำอาชีพนี้ ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการถูกลงโทษจากกฎหมายของบ้านเมืองสูงนั้น ก็เพียงเพื่อต้องการที่จะเพิ่มรายได้ให้กับตัวเอง และเนื่องจากความจำเป็นด้านครอบครัว แต่ไม่แนชัดว่าเคยค้ายาเสพติดประเภทอื่นมาก่อนหรือไม่ อีกกลุ่มหนึ่งของผู้ให้ข้อมูลหลักที่พบว่าจะก่อนที่จะเข้าสู่อาชีพผู้ค้ายาแอมเฟตามีนนั้นได้เคยมีประสบการณ์ในการทำการค้ายาเสพติดประเภทอื่นมาก่อน เมื่อยาแอมเฟตามีนเป็นที่นิยมสามารถทำรายได้และผลกำไรสูง จึงเปลี่ยนมาค้ายาแอมเฟตามีนแทน ผู้ให้ข้อมูลหลักในกลุ่มนี้ก็ได้แก่ วิทยา เดช วุฒิ เพริส นก กิจ และเฮง รวมทั้งหมด 7 คน ผู้วิจัยได้นำเสนอถึงลักษณะของภูมิหลัง ของผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนที่ได้เล่าถึงประสบการณ์ชีวิต ก่อนที่จะเข้ามาสู่อาชีพผู้ค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน ดังต่อไปนี้

ชาย (นามสมมุติ) เป็นลูกจ้างร้านตัดเย็บเสื้อผ้าแถวสะพานควาย ผู้ซึ่งอดีตเคยเป็นผู้ค้ายาเสพติดแอมเฟตามีนมาอย่างโชกโชนถึง 4 ปี ก่อนที่จะถูกตำรวจจับกุมตัวมาดำเนินคดี ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า "ก่อนหน้าที่ผมจะตัดสินใจมาทำนี้ ผมทำงานเป็นช่างตัดเย็บเสื้อผ้า รายได้ตกต่อเดือน 4 พันกว่าบาท ส่วนภรรยาผมเขาขายของพวกลูกชิ้นปิ้งก็ได้ไม่เท่าไรรวม 2 คน แล้วก็ประมาณ 5-6 พันบาท แต่ไม่พอเพราะรายจ่ายที่มากกว่า รายรับของผมในแต่ละเดือน โหนจะค่าโรงเรียนลูก ค่าอาหาร ค่าเช่าบ้าน ยิ่งถ้าเป็นช่วง

เปิดเทอมด้วยแล้วยิ่งแย่นักปีหน้าลูกสาวผมก็คงจะอยู่ ป.6 แล้ว คงรับผิดชอบมากขึ้น ผมอยู่ในนี้ทำอะไรก็ได้ ถ้าไม่ไหวจริงๆ ก็คงต้องให้ย้ายไปเข้าโรงเรียนต่างจังหวัด"

นิต (นามสมมุติ) เป็นชาวกรุงเทพฯ โดยกำเนิด บ้านของเขาอยู่แถวแยกกททหลังจากจบมัธยม 3 เขาได้ตัดสินใจไม่เรียนต่อ เนื่องจากเป็นคนที่ชอบเที่ยว และเข้าทำงานในร้านซ่อมจักรยานยนต์ใกล้บ้าน ทำหน้าที่เป็นลูกมือช่าง ได้ค่าแรงวันละ 50 บาท ทำงานอยู่หลายปี จนเจ้าของร้านไว้ใจให้ดูแลกิจการร้านซ่อมรถ โดยให้เงินเดือน 4,500 บาท แต่เนื่องจากสาเหตุความจำเป็นทางด้านครอบครัวที่ต้องการใช้เงินทำให้นิตต้องเข้าสู่กระบวนการค้ายาในที่สุดซึ่งนิตได้เล่าถึงสาเหตุของการเข้าสู่อาชีพผู้ค้าให้ผู้วิจัยฟังว่า "ผมไม่อยากทำหรอก ผมรู้ว่ามันไม่ดี ลำพังตัวผมคนเดียวผมอยู่ได้ พอตีช่วงนั้นพ่อผมเป็นโรคหัวใจต้องเข้ารักษาพยาบาล ในวันที่พ่อผมมีอาการผมไม่ได้อยู่บ้าน แม่ผมเขาจ้างรถแท็กซี่ไปส่งโรงพยาบาล ซึ่งเป็นโรงพยาบาลเอกชนพ่อผมนอนไปคืนหนึ่งมันคิดค่าบริการเกือบ 30,000 บาท ทำยังงี้ละทีนี้ เงินที่ตัวผมมีอยู่ก็ไม่ถึงหมื่น ดีที่เค้าแก่ให้ยืมแต่ก็ต้องทามาخذใช้เขา อาการพ่อแก่ก็ไม่ดีมาตลอด อัยยพวกัน (แอมเฟตามีน) แถวบ้านมีเยอะ ขนาดแม่ค้าขายกล้วยทอดยังมีไอ้เราก็กินต้องการเงินเพื่อว่าพ่อจะเข้าโรงพยาบาลอีกก็เลยตัดสินใจทำก็ทำ (ค้ายาเสพติดแอมเฟตามีน) แล้วก็ทำมาตลอดเกือบ 3 ปี จึงโดนจับนี่แหละ"

วิชา (นามสมมุติ) พื้นเพเดิมเป็นชาวจังหวัดปทุมธานี พ่อแม่มีฐานะปานกลางสามารถที่จะส่งให้เขาเรียนในระดับสูงๆ ได้ แต่เขาหนีออกจากบ้านมาตั้งแต่อายุ 10 ขวบ เนื่องจากพ่อและแม่ทะเลาะกัน และแยกทางกัน หลังจากที่เขายออกจากบ้านมาก็ไปอาศัยอยู่กับเพื่อนๆ ที่เป็นเด็กเร่ร่อนด้วยกัน เขาเคยถูกจับกุมตัว และเข้ามาอยู่ในเรือนจำ 1 ครั้งเป็นเวลา 1 ปี 6 เดือน ในข้อหาข่มขู่โจร หลังจากที่ได้รับการปล่อยตัว ก็ได้ไปรู้จักเพื่อนที่มีอาชีพเป็นเด็กรับจ้างส่งของให้ผู้ค้ายา เขาจึงอาศัยอยู่กับเพื่อน และเรียนรู้ที่จะทำงานเป็นเด็กส่งของอยู่ 2 ปี เนื่องจากเห็นว่ามียาได้ดี และช่วงนี้เองที่ทำให้เขาทดลองเสพยาเฮโรอีน และติดเฮโรอีน ต่อมาผันตัวเองมาเป็นผู้จำหน่ายด้วย เนื่องจากลูกพี่ของเขาเริ่มไว้ใจในตัวเขา ซึ่งเห็นว่าเป็นการดีสำหรับตัวเขาเองในช่วงนี้ เพราะมันทำให้เขามีเงินและนั่นก็หมายความว่าเขาจะมียาเสพติดที่แน่นอน อยู่กับลูกพี่ซึ่งทำการค้าเฮโรอีนอีกประมาณ 1 ปี ตัดสินใจออกมาเพื่อทำการค้าของตัวเอง ต่อมาเมื่อยาแอมเฟตามีน เป็นที่นิยมและเห็นว่าสามารถที่จะทำรายได้ให้กับเขาสูง จึงตัดสินใจมาทำการค้าแอมเฟตามีนแทน ซึ่งเขาได้เล่าถึงการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงในการทำการค้าในครั้งนี้ว่า "สมัยนิยมมันก็ดีเพราะรายได้ แม่! ดี ระยะเวลาหลังของพวกเนื้อ พวกผง ก็หาขายราคาก็แพง อีกอย่างผมว่าเดี๋ยวนี้มันผลิออกมาเมต"

เหลือเกิน คุณภาพพอๆ กัน คนก็เลยหันไปเล่นกันเยอะรับมาเม็ดเงินก็ไม่ก่ดังค์ ปล่อยก็ง่ายที่ผมหันมาเล่นไอ้ยานี้ ก็เป็นเพราะที่ว่ำนั่นละ”

เดช (นามสมมุติ) เป็นชาวกรุงเทพมหานคร พักอาศัยอยู่แถวแฟลตคลองเตย เขาเรียนหนังสือจากครูในชุมชน ซึ่งพอที่จะทำให้อ่านออกเขียนได้ แต่ไม่มีวุฒิการศึกษา ยืนยันว่าจบชั้นใดฯ เลย ก่อนถูกจับกุมเขาประกอบอาชีพขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง เขาเรียนรู้ถึงวิธีการเสพกัญชา ซึ่งเป็นยาเสพติดชนิดแรกในชีวิตของเขาจากเพื่อนร่วมวินมอเตอร์ไซด์ ต่อมาก็ได้ไปรู้จักแหล่งขายกัญชาจากเพื่อนจึงรับมาขายเอง ซึ่งทำให้เขามีเงินเหลือพอที่จะทำให้ไม่ต้องออกไปทำงานรับจ้างขับมอเตอร์ไซด์ รวมถึงการมีของเสพอยู่กับบ้าน เมื่อยาแอมเฟตามีนเป็นที่นิยมของพวกนักเสพยาเขาจึงทดลองนำมาเสพและติดใจในรสของยาแอมเฟตามีน ประกอบกับการที่เขาเห็นว่ายาแอมเฟตามีนสามารถทำกำไรได้มากกว่าค้ากัญชา เขาจึงตัดสินใจเปลี่ยนมาทำการค้ายาแอมเฟตามีนในที่สุด ซึ่งเขาได้ยืนยันเหตุผลในการตัดสินใจมาทำการค้ายาแอมเฟตามีนดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ โดยเล่าให้ฟัง “พักหลัง ผมคิดว่าไอ้ที่เล่นอยู่มันจืดไป อีกอย่างมันได้ไม่คุ้มเสีย แบบว่าพออยู่ได้มีของเล่นเหลือนิดหน่อยไว้กินข้าวกินน้ำ พอตียาตัวนี้บูม ผมเลยมาทดลองเล่นดูก่อน อ้อ! ดี อีกอย่างเห็นว่าราคามันดีรับมาเม็ดเงินละ 50-60 บาท ขายได้เป็น 80-100 บาท ก็เลยเปลี่ยน กัญชานี้พักหลังผมเลิกเล่น เลิกขายไปเลย ก็พยายามตลอด”

จากลักษณะภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังกล่าวพบว่า ก่อนหน้าที่จะเข้าสู่อาชีพผู้ค้ายาแอมเฟตามีนนั้น จะมีความแตกต่างกัน แต่เนื่องจากรายได้จากการประกอบอาชีพดังกล่าวไม่พอกับรายจ่ายและมองเห็นว่าเงิน หรือกำไรที่จะได้จากการทำการค้ายาแอมเฟตามีนนั้นมีมากจึงกลายเป็นปัจจัยดึงและผลักดัน ในการตัดสินใจให้เข้าสู่อาชีพ การเป็นผู้ค้ายาแอมเฟตามีนในที่สุด

ความแตกต่างของผู้ให้ข้อมูลหลักในการเข้ามาสู่อาชีพผู้ค้ายาแอมเฟตามีนดังกล่าว ทำให้สามารถนำมาจัดแบ่งออกเป็นกลุ่มบุคคลได้เป็น 2 ประเภท ตามประสบการณ์ดังนี้

1. กลุ่มที่ไม่เคยค้ายา และหันมาประกอบการค้ายาแอมเฟตามีน

กลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่ทำงานประจำอยู่ตามห้างร้านต่างๆ หรือมีอาชีพอิสระของตัวเองทำอยู่แล้ว เช่น กรณีของชาย ซึ่งทำงานประจำเป็นลูกจ้างอยู่ร้านตัดเสื้อผ้าหรือกรณีของนิคที่ทำงานเป็นลูกจ้างอยู่ร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ เป็นต้น ในการตัดสินใจเข้ามาทำอาชีพผู้ค้ายาแอมเฟตามีนของเขา ก็มีเหตุสืบเนื่องมาจากรายได้ประจำที่ได้รับไม่พอกับรายจ่าย รวมถึงการมีภาระที่ต้องรับผิดชอบในด้านครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้นเขาคิดว่าถ้าเข้ามา

ทำการค้ายาแอมเฟตามีน จะทำให้มีรายได้สูงขึ้นและสามารถทำให้ความเป็นอยู่ของตัวเองและครอบครัวสบายขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้จ่ายของฟุ่มเฟือยได้ ดังนั้นเมื่อเห็นว่าการค้ายาแอมเฟตามีนสามารถทำให้มีรายได้ตรงตามความต้องการดังกล่าวตราบเท่าที่เขายังหนีรอดจากกฎหมายของบ้านเมือง ดังนั้นจึงตัดสินใจเข้าสู่อาชีพผู้ค้ายาในที่สุด

2. กลุ่มที่เคยค้ายาเสพติดชนิดอื่นมาก่อน

กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์และเคยทำการค้ายาเสพติดชนิดอื่นมาก่อน เช่น กรณีของวิชา ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำการค้าเฮโรอีนมาก่อนที่จะเปลี่ยนมาค้ายาแอมเฟตามีน หรือในกรณีของเดช ผู้ซึ่งเคยมีประสบการณ์ในการค้ากัญชามาก่อน เป็นต้น แต่เนื่องจากในหมื่นกเสพยาประเภทนี้ และที่เหนือกว่าสิ่งอื่นใดกำไรที่จะเกิดขึ้นจากการทำการค้ายาแอมเฟตามีนนั้นมีมาก ในขณะที่เขาเห็นว่าความเสี่ยงในการทำการค้าเพื่อเปรียบเทียบกับทำการค้ายาเสพติดชนิดอื่นแล้วมีน้อยกว่า เช่น เรื่องการขนส่ง การชุกชอน และการค้า เป็นต้น บุคคลในกลุ่มนี้จึงเปลี่ยนมาทำการค้ายาแอมเฟตามีนแทน ซึ่งภายในกลุ่มนี้จากการศึกษาผู้วิจัยยังสามารถแบ่งย่อยออกได้อีกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 กลุ่มที่ค้ายาแอมเฟตามีนเป็นหลัก และไม่เสพ

ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มนี้ จะเป็นผู้ค้ารายใหญ่ หรือผู้ค้ารายย่อยที่โดนจับกุมโดยมียาแอมเฟตามีนอยู่ในความครอบครองตั้งแต่ 10,000 เม็ด (หมื่นเม็ด) ขึ้นไป การทำการค้าจะมีลักษณะที่ซับซ้อน และจะมีเอเยนต์ในการติดต่อส่งของ หรือในบางครั้งอาจจะทำตัวเป็นเอเยนต์ในการติดต่อค้ายาแอมเฟตามีนเองและจะมีผู้คอยรับส่งของให้ ในบางรายจะมีผู้ใกล้ชิดเป็นผู้ประสานงานเพื่อเป็นการป้องกันตัวเองให้รอดพ้นจากการถูกจับกุมที่อาจจะเกิดขึ้น จากความผิดพลาดในการค้ายาแอมเฟตามีน บุคคลกลุ่มนี้จะไม่เสพยาแอมเฟตามีน เนื่องจากพวกเขาารู้ถึงโทษจากการเสพยาแอมเฟตามีนโดยให้เหตุผลว่าอาจจะทำให้เสียงานได้ การเสนอรายละเอียดและการยกกรณีตัวอย่างประกอบในเรื่องนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอในรายละเอียดอีกครั้งในเรื่องของผู้ค้ารายย่อย

2.2 กลุ่มที่ค้าแอมเฟตามีนและเสพ

กลุ่มนี้จะเป็นผู้ค้ารายย่อยที่อดีตเคยเป็นผู้เสพยาเสพติดชนิดอื่น หรือยาแอมเฟตามีน มาก่อนจึงมีความใกล้ชิดกับผู้ค้าและผู้เสพเป็นอย่างดี ต่อเมื่อเห็นว่าการค้ายาแอมเฟตามีนสามารถทำรายได้ดีและสามารถที่จะรับประกันให้กับตัวเองในเรื่องของการมีรายได้ให้เสพได้แน่นอน และมีช่องทางที่จะทำการค้า เขาจึงพัฒนาตัวเองขึ้นมาเป็นผู้ค้า ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอรายละเอียดและแสดงกรณีตัวอย่างประกอบอีกครั้งในหัวข้อย่อยที่ 1 เรื่อง ผู้เสพ

ยาแอมเฟตามีนและค้าขายได้หัวข้อใหญ่ "ผู้เสพยาแอมเฟตามีน"

จากลักษณะการแบ่งกลุ่มดังกล่าวพบว่า รายได้เป็นปัจจัยหลักและสำคัญในการตั้งและผลักให้บุคคลเข้าสู่อาชีพผู้ค้ายาแอมเฟตามีน แม้ว่าจะเสี่ยงต่อการถูกลงโทษจากกฎหมายของบ้านเมืองก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนที่เข้ามาสู่อาชีพนี้ก็โดยเงื่อนไขในเรื่องภาระทางครอบครัว แต่ก็มีทางเลือกอีกมากมายที่จะไม่ทำอาชีพนี้ได้ เช่น การหาอาชีพเสริมที่เป็นงานสุจริตเข้ามาทำเพิ่มขึ้น เป็นต้น และบางส่วนของเคยมีประสบการณ์ในการทำการค้ายาเสพติดชนิดอื่นมาก่อนก็มีการเปลี่ยนมาค้ายาแอมเฟตามีนทั้งนี้เนื่องจากรายได้ที่เกิดขึ้นจากการทำการค้ายาแอมเฟตามีนนั้นมีมากนั่นเอง

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพยายามเสนอประเด็นที่เป็นไปในลักษณะเป็นขั้นตอนคือก่อนที่จะเข้าสู่อาชีพผู้ค้ายาแอมเฟตามีน และเมื่อเข้าสู่กระบวนการค้าอย่างเต็มตัว บุคคลเหล่านั้นจะต้องผ่านขั้นตอนของการถูกตั้งหรือผลักให้เข้าสู่อาชีพก่อน ประเด็นต่อไปนี้เป็น การเสนอเกี่ยวกับปัจจัยทั้งสองที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเกิดความสนใจ และตัดสินใจที่จะเข้าสู่อาชีพผู้ค้ายาแอมเฟตามีน

เงื่อนไขการตัดสินใจเข้าสู่อาชีพผู้ค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน

เนื่องจากอาชีพนี้เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ในการเข้าสู่อาชีพผู้ค้ายาแอมเฟตามีนจึงมีความเสี่ยงต่อการถูกจับกุมลงโทษเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับบุคคลร่วมกับภาวะเงื่อนไขที่พบในขั้นตอนแรกของการเข้าสู่อาชีพผู้ค้าแอมเฟตามีน

ปัจจัยหลักสู่อาชีพผู้ค้ายาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าปัจจัยที่ผลักให้ผู้ให้ข้อมูลหลักตัดสินใจเข้าสู่อาชีพผู้ค้ายาแอมเฟตามีน นั้นมี 2 ประการ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

ผู้วิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่จะมีที่พักอาศัยในสภาพแวดล้อมที่เป็นชุมชนแออัดซึ่งมีการค้ายาแอมเฟตามีน และเห็นว่าการทำงานค้าดังกล่าวเป็นเรื่องธรรมดา